

Улууска—бу күшүргэ

АЛТАН ЧУОРААН ЛЫҢКЫНААТА, МАННАЙГЫ УРУОККА ЫҢЫРДА

“Собери ребенка в школу” акцияҥа кыттыһан, нэһилиэк “Далбар” дьахтар түмсүүтэ (сал В.Д. Федорова) бизс уол оҕолоох Лена Валерьевна, Семен Семенович Козловтар үһүс уоллара Ренат бэйил маннайгы кылааска жирбитинэн, үөрэх тээбириннэрин хомууан бэлэктээтилэр.

Дьэ, ити курдук, сайдар-үүнэр кэскиллээх Хатылы орто оскуолатыгар алтан чуораан чуҥдаара лыҥкынаата, үөрэнээччилэри маннайгы уруокка ыҥырда.

Анна ЗАХАРОВА.

ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРЭ ЭБИЛИННЭ

Николай Дмитриевич Кривошапкин—Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолатыгар быйылгы үөрэх дьылыгар балабан ыйын 1 күнүнээби туругунан 72 үөрэнээчи үөрэнэрэ билинэ. Былырыын 64 үөрэнээччилээбэ.

Билим күнүн бэлиэтир үөрүүлээх дьаһалга сьрдык-ыраас, сана таас оскуолаҥа үөрэнээччилэр, педкэлэктиип, улуус, нэһилиэк салалталарыттан төрөппүттэр сибээки, кэрэ миһээр бэлэктээх үөрэ-көтө муһуннулар. Оскуола дириэктэрэ Иван Николаевич Попов үөрэх дьыла аһыллыбытынан эбэрдэлээн туран, маннайгы кылааска үөрэнээччилэри ылар бирикээһи аахта, сана учууталлар—Е. Н. Рожинаны, А. В. Дюдоровы, Т. Г. Ефремованы, Ю. П. Санниковы, С. К. Березкинаны билиһиннэрдэ. Бастагы кылааска 10 үөрэнээчи кирирдэ, кылаас салайаччытынан Ирина Максимовна Крылова аманна. Быйыл үөрэнээчи эбиллибитин бэлиэтээтэ, оскуола гражданскай-правовой үөрэтиини хайыска быһыытынан ылынан, салгыы сайыннаран үлэтиэхтээбин эттэ. Былырыынгы үөрэх дьылыгар БКЗ-ни туттарыга ситиһилээхтик үлэлээбит учууталларга—Оксана Ивановна Софроноваҥа, Туяра Николаевна Табуановаҥа, Елена Дмитриевна Картузоваҥа, Анастасия Алексеевна Аржаковаҥа набаараада туттарылыһна.

Эбэрдэ тылы улуус дьаһалтатыттан Татьяна Петровна Бушкова, үөрэх управлениетыттан Жанна Петровна Монаярева, юстиция халытаана Григорий Гаврильевич Пермяков, итээчи Любовь Петровна Соловьева, бэҕэрдээн учууталлар Семен Михайлович Слепцов, Анна Гаврильевна Слепцова эттилэр.

Үөрүүлээх чаас кэнниттан Кыайыы 75 сылын көрсүүгэ аналлаах “Албан аат” уруоктара ыһтылыһылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ЫТЫК-МААНЫ ҮӨРЭХ ЭЙГЭТИН ҮЛЭҢИТТЭРЭ, УЧУУТАЛЛАР, ИИТЭЭЧЧИЛЭР, ТӨРӨППҮТТЭР, ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭР!

Чурапчы улууһун үөрэхтин салалтатын аатыттан уонна бэйэм тус ааптыттан 2019-2020 үөрэх дьыла сабаламмытынан итиитик—истинник эбэрдэлиһин!

Билим күнэ, сана үөрэх дьыла хас биирдибитигэр улахан суолталаах. Сана үөрэх дьыла—бу сана сабалааһын, сана сабахтары арыһы, көрдөөһүн уонна олоххо киллэри.

Быйылгы үөрэх дьылыгар Чурапчыбыт оскуолаларын аанын 3450 оҕо арыйда. Маннайгы кылааска—билим кизн аартыга 417 кырачаанна арылыһна.

Ааспыт үөрэх дьылыгар БКЗ-ни 203 выпускник туттарбыта. 9 оҕо “Үөрэххэ уһулучу ситиһилэрин иһин” мэтээлинэн бүтэрэн, бары үрдүк үөрэх кыһатыгар кирирдилэр. Билинги туругунан, үрдүк үөрэх кыһатыгар 61 выпускник, орто анал үөрэххэ 129 оҕо кирирдэ.

Үөрэх—уолсастыба сүрүн сыаннаһа. Онон үөрэх ханыстыбатын үрдэтип, хас биирди оҕо сайдар эйгэтин уһууаннарга, оскуолаларга тэриһии—бу үөрэх үлэһиттэрин сүрүн сыал-соруга.

Барыгытыгар баҕарабыт үрдүктэн үрдүк ситиһилэри, таһаарыылаах үлэни, чин билиһини, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, хас биирдибитигэр билим, кыайыы, сайдыы суола арылыһыһын!

**Үөрэх салалтатын начаалынньыга
Юрий Павлович ПОСЕЛЬСКАИ.**

Көмүс күһүн эргилиннэ, бары оскуолаларга сана үөрэх дьыла сабаланна. Быйыл улууслутугар 26 оскуолаҥа 417 үөрэнээчи оскуола боруогун аан маннай атыллаата.

САЙДАР КЭСКИЛЛЭЭХ ХАТЫЛЫ ОСКУОЛАТЫГАР

Финансовай-экономическай хайыскалаах Хатылы орто оскуолата улууска биир ситиһилээхтик үлэлир үөрэх кыһатынан биллэр. Кэлинни сылларга бу оскуола үөрэнээччитин ахсаана лаппа эбилиннэ. Ол курдук, иллэрээ сыл 117 үөрэнээчи үөрэх дьылын түмүктээбит буоллабына, быйыл 205 оҕо үөрэнэ кирирдэ. Итинтэн 35 оҕо оскуола

боруогун аан бастаан атыллаан, үөрэх-билим кизн аартыгар үктэннэ. Онуоха бастагы, иккис уонна үһүс кылаастар икки кылааска араһсан үөрэннэхтэра.

Сибээки, суумка тутуурдаах, үрүмэчи манан баанчыктаах кэрчээн кыргыттар, боһумурбут уолаттар, кинилэртэн итээһэ суох долгуйбут төрөппүттэр уонна учууталлар нэһилиэк усулорт саалатыгар тобуоруһа муһуннулар. Оскуола дириэктэрэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин туйгуна Октябрина Филипповна Петрова мустубут бары үөрэнээччилэри, учууталлары, төрөппүттэри билим күнүнэн истинник эбэрдэлээтэ. Сана үөрэх дьылыгар сана бырайыактары олоххо киллэрэн, үлэбэ, үөрэххэ үрдүктэн-үрдүк чыпчааллары ситиһэргэ сыал-сорук турарын билиһиннэрдэ. Быйыл саас оскуоланы 6 оҕо бүтэрбиттэн 3 оҕо үрдүк, 3 оҕо орто анал үөрэх кыһаларыгар киран устудьуон үрдүк аатын сүкпүттэр. Октябрина Филипповна билиһиннэрбитинэн, 9-с кылаас кэнниттэн быйыл биир үөрэнээчи Дьокуускайдаагы Финансовай-экономическай колледжа кирибит. Оттон оскуола икки выпускнига Дьокуускайдаагы уонна Москвагаагы экономическай хайыскалаах үрдүк үөрэх устудьуоннарынан буолбуттар. Онон тус хайыскалаах оскуола үлэтин үгө, түмүктэрэ үөрэнээччилэрин ситиһилэригэр ырылхайдык көстөр. Быйылгы үөрэх дьылыгар бу оскуолаҥа 6 эдэр учуутал үлэһи кэллэ.

Хатылы нэһилиэтин баһылыга Ульяна Николаевна Атласова сана үөрэх дьылынан оскуола, уһууаан хэлэктииптарин эбэрдэлээтэ, үүнэр көлүөнэни киттигэ-үөрэтигэ сайдыы сана сабахтарын арыуан, дьһүн кыайыһылары, үрдүк ситиһилэри дабайалларыгар баҕарда. Улуус кииниттэн саамай чуҥас сытар нэһилиэк сайдар кэскиллээгин, нэһилиэниэ ахсаана, оскуола үөрэнээччитэ сылтан сыл эбиллэн иһэрин бэлиэтээтэ, итиэнэ Чурапчыттан үөрэнэр оҕолордоох төрөппүттэри оскуола, уһууаан уолсастыбаннай үлэтигэн туора турбакка, көхтөөхтүк кыттан иһэллэригэр ыҥырда. Итиэнэ оскуола салалтатыгар уонна бибилиэтиэтигэр анаан, ССРС уонна Саха өрөспүүбүлүкэтин туйгуна Мария Петровна Иустинова хомууан онорбут, бу күнүргэ сана бэҕээтээн тахсыбыт, нэһилиэк устуруйатын сырдатар “Хатылы” кинигани үөрүүлээх түгэннэ туттарда.

Салгыы улуустаагы үөрэх управлениетын аатыттан үөрэтэр-тэрийэр өддөй кылаабынай исписалиһэ Лена Герасимовна Винокурова, улуус дьаһалтатын, дьокуутаатарын Сэбизтин уонна улуустаагы култуура управлениетын аатыттан начаалынньык Дмитрий Дмитриевич Попов, Бэҕэрдээн учуутал Иван Степанович Билюкин у.д.а. истин эбэрдэлэрин тиэртилэр, үөрэххэ, үлэбэ ситиһилэри баҕардылар. Билим күнүн чэрчитинэн ыһтыллар

Улуука-бу күнүргэ

ИНТЭРИНЭЭТ ТОМТОРУГАР – БИЛИИ КҮНЭ

үөрүүлэх күн үрдүк таһымнаахтык ыһтылына. Үөрэнзоччилэргэ үөрэхтэригэр үрдүк ситиһиилэри баһарабыт, дьонун дьон буола улааттыннар.

Марфа ПЕТРОВА.

Д.П. Коркин аатынан ыспартыбынай интэринээт-оскуолаба алын кылаас үөрэнзоччилэригэр Билии күнүн балиэтээн, үөрүүлэх линейка буолла. Күммүт уота чабылтыан, таһырдыа сыллыан, оскуолаба оҕолор, төрөппүттэр кизэргэнэн, үөрэ-көтө муһуннулар.

Үгэс быһыытынан, бастагы кылааска кирибит оҕолор маннайгы учууталларын кытары сибэхки дьөрбөтүн туллутунан, сапалыи хааман киридилэр.

Долгунуулаах балиэ түгэнэ улуус баһылыгын эбаһиһэһинтэлоросоччу Алексей Ноговицын, нэһилиэк баһылыгын солбуйааччы Алексей Бурцев, улуустаабы үөрэх үлэһиттэрин профсоюзунун бэрэссэдээтэлэ Егор Давыдов сана үөрэх дьыла саҕаламмытынан үөрэнзоччилэри, төрөппүттэри уонна учууталлары истинник эбэрдалээтилэр. Оҕолор туһалаах дьон буола улааталларыгар, сөбүлээбит дьарыктарыгар сылдыалларыгар, үөрэхтэригэр ситиһиилэри, чаһиһ-чэбдик буолалларыгар баһардылар. Николай Гуляев эбэрдалээн туран сайынны оскуола ситиһимитин билиһиннэрдэ. Ол курдук сайынны «Дабаан» ыспартыбынай лаабыр үс сезон тэриллэн үчүгэйдик

үлэһэбит. Быйыл оскуоланы бүтэрбит оҕолортон 36-та үрдүк уонна орто анал үөрэхкэ кирибит, 2 уол аармыйага сулууспалы барбыт. Сана 2019-2020 сс. үөрэх дьылыгар барыта 456 оҕо үөрэнэ кирибит. Олортон 111 оҕо алын кылааска үөрэнэр. Итинтэн 37 оҕо оскуола боруогун аан маннай атыллаата.

Бу күн «Чуораанчык» уһууаан сэбиэдиссэйэ, улуус дьокуутаата Августа Захарова, ыспартыбынай интэринээт-оскуола профсоюзунун бэрэссэдээтэлэ Семен Колодезников эбэрдалээргэ кытылан, тэрилтэлэрин аатыттан маннайгы кылааска кирибит кэлиэһэлэрин оҕолоругар сэмэй бэлэхтэри туттардылар. Салгыи оҕолор бастагы учууталлара Алена Петрова уонна Надежда Филиппова Билии күнүнэн эбэрдалээтилэр.

Үөрэх дьыла саҕаламмытын туһунуур маннайгы алтан чуорааны тыһаһатар члэс 4-с кылаас бастыг үөрэнзоччилэригэр Милена Кузьминаба, Руслан Гурьевка уонна оскуола боруогун аан маннай атыллаабыт Сардаана Схрябинаба, Вадим Ивановка тигистэ.

Ити курдук алын кылаас үөрэнзоччилэригэр

Исписэлиис тырыбыната

АЛЕНА МЕСТНИКОВА:

«ДОРУОБУЙАН БЭЙЭБИН КӨРҮНЭРГИТТЭН ТУТУЛУКТААХ»

Бүгүңнү «Исписэлиис тырыбыната» рубрикаба улуустаабы поликлиника сэбиэдиссэйэ Алена Александровна Местникова ыалдьыттыыр.

Үтүө күнүнэн, Алена Александровна! Тус олобун туһунан, баһаалыста, билиһиннэр эрэ.

2001 сыллаахха М.К. Аммосов аатынан Дьокуускайдаабы судаарыстыбаннай университет медицинскэй үнүстүүтүн бүтэрэн, терапевт быраас идэтин баһылаабытым. Чурапчыга поликлиника сэбиэдиссэйинэн үлэһэбитим икки сыл буолла. Бу иннинэ терапевт бырааһынан эмиз икки сыл үлэһэбитим.

Бэйэм Олүөхүмэттэн төрүттээһин. Иллэн кэмгэр кинигэ ааһарбын сөбүлүүбүн уонна оҕолорбун илтиинэн дьарыктанабын. Ол курдук оҕолорбун кытары айыппаба таһан сыһыанабыт, сир астыныбыт. Уоллукхам кэмгэр сир-дойдуну кэрийэбит. Хайаан да бааны дойдубар баран кэлэбит. Оҕо эрдэхпиттэн быраас чуолаан терапевт буолуохпун баһарап этим.

Эбии доруобуйа харыстабылын организатора, провизор уонна профпатолог үөрэхтээһин.

Үлэлиир кэмгэр поликлиникаба туох уларыйылар кирибиттэрин кылгастык сырдата түс эрэ.

Балыыһа сүрүн сыалынан нэһилиэнньэбэ хаачыстыбалаах медицинскэй өҥөнү өҥөрүү буолар. Ол иһин ыарыһахтарга, эмтэнзоччилэргэ уонна үлэһиттэргэ үчүгэй усулуобуйаны тэрийээри кыарабаас да буоллар, 2017 сылтан бу дьэһини куортамнаһан олоробут. Эргэ амбулаториябыт тымныы, хараһа, сон ыйыыр да сирэ уонна сылаас туалета да суох этэ. Билигин усулуобуйа толору хаачылына. Күрүбүтүттэн саҕалаан, балыыһа буолара биллэр. Уочаракка олобор көрдөрөөччүлэр кулэртан уу иһизтэрин, тэлэбиисэр көрүөхтэрин сөл. Маны таһынан уочарат кычырыгар, суруйтары түргэнник барарыгар анаан «Регистратураба» эбии биир үлэ мизэстэтин таһаарбыллыт уонна эбии көмүүтэр көрбүлүт. Итини тэнэ администратор диэн баар буолбута. Кини регистратура үлэһиттэригэр көмөлөһөр уонна кэлбит дьону консультациялыыр. Холобур, эмтэнзоччилэр анаалыи хаһан туттаралларын, ханнык быраас көрөрүн, анал аппараакка түһүү туһунан ыйытыларыгар сүбэлэри биэрэр. Маны таһынан «Суһал көмө» кабинета баар буолбута.

Сүрүн болсомто уруккуттан маннайгы көмөбэ ууруллар этэ. Оттон билигин сүрүн болсомтону онкологическай уонна сүрэх ыарыһахтарга уурабыт. Ол курдук, өрөстүүбүлүкэ оройуоннарын балыыһаларыгар онкологическай маннайгы (первичнай) кабинеттар арыллыахтаахтар.

Быйыл куртабы, куолайы түһэрэр аппараат кэлбитэ. Маны таһынан суукка устата артериальнай даһылыанһаны уонна сүрэх тэбиитин мээрэйдир тэриллэр баар буолбуттара. Кэһэччи күнүккэ бириэмэтинэн тугу гыммытын

килпэрэн иһэр. Туһааннаах исписэлиис көрөн, түмүк таһааран, ыарыһах эмин уларыйыан, көннөрүүн сөл. Эбэтэр балыыһаба кириэргэ аныыр.

Учуожа турар дьонно өссө дистанционнай даһылыанһаны мээрэйдир аппараат баар буолбута. Ыарыһах даһылыанһатын сарсыарда уонна кизһэ мээрэйдир. Ылбыт кэмэйэ симка көмөтүнэн, тутатына Москва куоракка тиийэр. Онно көрөн, эмик ис, суһал көмөнү ыһыр диэн эрийэллэр. Манна майгыныыр аппараат сахарнай диабеттаах дьонно кэлиэхтээх.

Поликлиникаба барыта 60-ча үлэһит баар. Олус үчүгэй, компетентнай. Лор бырааспыт уурайан баран эрэр. «Земской доктор» быраагырааманан 6 быраас улаһи сылдьар. Кэлэктиипкэ эдэр үлэһиттэр элбэхтэр. Араас ыарыһахтары кытары үлэлиир ыарахан. Ол иһин быйылгыттан, поликлиникабытыгар кэлэктиипи тумээри, үлэһиттэн ураты дьарыктаах буолаары, сэргэхсийээри хуор тэрийбиллит. Саһааа-чыбыт Елена Васильевна Челалова этэ. Хуорбутугар 30-ча үлэһит ыллыыр. Нэдиэлэбэ биридэ дьарыктанабыт. Инниһитин хуорбутугар анаан жабо, танас тиктиэхпитин баһарабыт. Маны таһынан улуус быраастарын ансаамбыла эмиз баар.

Грипптэн хайдах харыстаныахха сөбү?

Грипп сыл айыккэлэр. Сэтинныи ыйга саҕаланар уонна олунуу ыйга иккис долгуна буолар. Ханнык грипп кэлэрин эрдэттэн үөрэтэн биллэр. Онно анаан вакцинаны ыһталлар. Гриппи утары вакцинаны биэри икки ый инниттэн саҕаланыахтаах. Вакцина кырдыбаас дьонно, инбэлииттэргэ, пенсионердарга, педагогтарга босхо өһөнүлүлэр. Биир сыл туһалыахтаах. Вирус арааһа элбэх. «ОРВИ» диэн уолсай аата. Вакцина чуолаан ханнык эрэ грипп утары туруоруллар. Ол иһин сорох дьон: «вакцина ылбыллыт син биэр туһалаабат», – дииллэр, онтукалар ханнык вируһунан ыалдьыбытара

биллибэт. Анаалыс туттардахына биридэ биллэр.

Эмтэнзоччи үтүөрэрэ 30% быраастан тутулуктаах, уоннааһыта киһи удьуоруттан, хайдах аһырыттан, угууарыттан, стрессомай түгэннэ сылдыарыттан, оҕолор усулуобуйатыттан, ханнык эйгэбэ үлэлиириттэн, анаммыт эмтэри сөлкө иһэригтэн тутулуктаах. Онон грипп турбут кэмгэр сөлтөөхтүк аһыи сылдыын, үчүгэйдик угууун, битэминнээх астары аһаан. Маны танэ туннукүтүн арыһан дьэһэбитин салгылатын уонна сииктээх убуорканы өҥөрө сылдыын.

Сахарларга фрукта себе суох ас, Бэйэбитигэр үүнэр отоннорбутун, отторбутун утах, барыанһа өҥөрөн иһэ, сии сылдыаахха наада. Билигин элбэх ыал парьдаах, морозилкалаах.

Дьэһээн отун оргутан иһин, Араас битэминнэрдээх, туһалаах эттиктэрдээх.

Сахарнай диабет ыарыыта кэлинни кэмгэ элбээтэ. Бу туохтан үөскүүрү?

Сахарнай диабет 2-с көрүнэ (приобретенной) олус элбэх буолла. Бу сыһа аһыртан үөскүүр. Улахан киһи сууккаба 30 грамм сахары сиэхтээх. Билигин астарбыт барыта саахардаах. Холобур, гаастаах утах саахара гааһа норого охсор. Маны таһынан хититтэн кальцийы быраастаан таһаарар эттиктээх. Ол иһин элбэх оҕо унуоҕа кабирээн тостуу түгэнэ үгүс. Минньигэс кондитерскэй өһөнүктарга, хотубай йогуртарга, сухой үүккэ пальмовой арыылары тутталлар, бу эмиз доруобуйаба куһаһанчык дьайар. Бэйэбит натуральной аһылыктарбытын аһыахха наада. Холобур, отоммутун аһыах саахардаан муорс өҥөрөн иһин. Улаатан эрэр оҕо ынах арыытын сиэрэ наада.

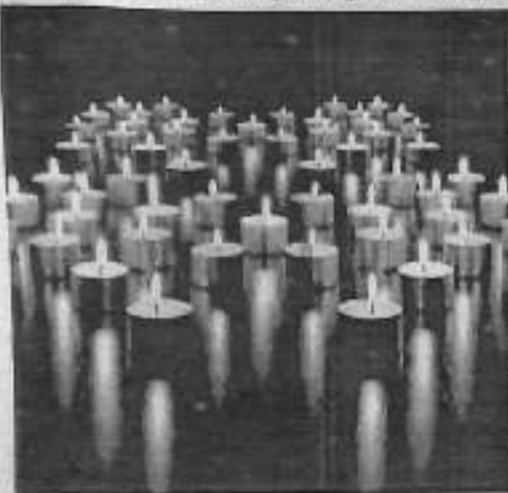
Алена Александровна, кэпсээнин иһин махтал! Үлэбэр-хамнаска, дьэһэ кэргэнгэр ситиһиилэри баһарабыт.

Марфа ПЕТРОВА.

Балажан ыйын 3 күнэ-терроризмы утары биир санааланы күнэ

БИҢИГИ УМНУБАЛПЫТ...

(терроризмы утары биир санааланы күнүгэр уонна теракт сиртибэлэрин сырдык ааттарыгар анаан)

мааскалаах этилэр, - диин Маша Урманова диин 323 өлбүт дьон испиһигэр киирбит, 1995 сыллааҕы төрүөх кыысчаан суруйан хаалларбыт.

Бандьыттар заложник ыпаттаабыт оҕолорун төрөппүттэри, учууталлары оскуола ыспартыбынай саалатыгар үүрэн киллэртээбиттэрэ. Террористар шахид пояһын эринэн, гранатометунан уонна араас ытар сэбинэн-сэбиргэлинэн сөбилэммиттэр этэ.

Күн иккис анаарыгар, 15 чааһы 25 мүнүүтэ ааһыта оскуола таһынааҕы дьыба дэлби тэптэри иһиллибитэ. Кэлин босхоломмут биир заложник кэлсээнигэр иһиттэххэ, маннайгы дэлби таһы ыспартыбынай саала истиэнэтигэр скотч көмөтүнэн ииллэн турбут итиллэр бумба төлө барытыттан тахсыбыт Уолсайа 1181 заложник ыдыллыбытын туһунан Хотугу Осетия норуотун үөрэхтээһинин министиаристибатын бэрэстабиитэлэ иһитиннэрбитэ.

"Күн-дьыл биллибэккэ устан ааһар... ол эрэри ити алдьархайы биһиги хаһан даһаны умнубалпыт. Бүгүн 2004 сыллаахха буолбут ол амырын түгэни санаан, сүрэм эмиз хам тутар... Биһиги өйдүүбүт, биһигини биһиргэ буолун".

Сыл аасытын кэнниттэн 9-с кылаас үөрэнээччитэ... 31.08.2005 сыл. Волгоград куорат, Россия.

Террористической акт кыттылаахтарынан уонна сиртибэлэринэн, эйэлээх кэм олохтоохторо эрэ буолбакка, анал сорууда байыастара эмиз буолбуттара. Кинилэр сүрүн сыалларыннан - олохтоохтору террористартан көмүскээһин. Ол эрэри, хомойуох иһин, үгүс түбэлтэбэ байыастар байалэрин олохторун толук

ууран туран, туруоруллубут соругу толороллоро мадьи көстөр. Беслан куоракка 10-ча анал подразделение байыаһа суорума суопламмыта. Биһиги кинилэр хорсун быһыыларын үйэлэргэ умнуо суохтаахпыт.

Биһиги итинник хара күннэри умнубалпыт...

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ

Халандаарга балажан ыйын 3 күнэ терроризмы утары биир санааланы күнүнэн бэлиэтэнэн турар. 2004 сыл балажан ыйын 1 күнүгэр, Хотугу Осетия Беслан куоратыгар буолбут алдьархайы бүтүн Арасыыйа норуота хаһан даһаны умнубат. Ити күн, "Билии күнүгэр", сибэтиэй сиргэ - оскуолаба, оҕо өлүүлээх, устуоруйаба хаһан даһаны буолбатах кыыллыы быһыы тахсыбыта.

"2004 сыл балажан ыйын 1 күнүгэр Хотугу Осетия өрөлүүбүлүкэтин Беслан куоратын 1№-дээх оскуолатыгар линейкэбэ барбытым. Линейкэ кэнниттэн террористар саба түһүнэр биһиги заложник ымытытара. Кинилэр хап-хара таһастаах сирдэрин бүөлүүр

Улууска-бу күнүгэрэ

ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫ МУННААҔАР

Атырдыах ыйын 29 күнүгэр улуус дьалтатын муннаахтыыр саалатыгар олохтоох бэйэни салайыны Сэбиэтин уочараттаах муннааба тэрилиннэ. Муннаабы улуус баһылыгын эбээһинэһин толорооччу Алексей Ноговицын уонна олохтоох бэйэни салайыны Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ, Одьулуун нэһилиэгин баһылыга Людмила Ефремова салайан ыйтылар.

Бастакынан, бэйэ бас билии эбийэктэрин кадастровай сыанатын итиэнэ 2020 сылга

киирээри турар сүрүн уларыйылар тустарынан КУМИ салайааччытын солбуйааччы Александр Пермяков иһитиннэриини онордо. Ол эрэри улахан өйдөмөт болпуруостар үөскээһинэр, Алексей Алексеевич кэлэр нэдиэлэбэ Дьокуускайтан тустаах исписэлиһи ыңыран быһаартарарга этиитин киллэрдэ. Иккис улахан иһитиннэриини олох-дьаһах хомунаалынай хаһайыстыба Чурапчытааҕы филиалын дириэктэрэ Георгий Александров онордо, кини сүрүннээн 2019-2020 сылга оттук сезонугар бэлэмнэни туругун кэпсээтэ. Киниэхэ Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев, Хайахсыт баһылыга Тарас Тарасов, Болтоно баһылыгын солбуйааччы Радислав Катаков туһаннаах болпуруостарын бизрдилэр. Салгыы улуус баһылыгын үп, экономика уонна инвестиция болпуруостарыгар солбуйааччы Алексей Егоров, улуустаабы тыа

хаһайыстыбатын салапатын начаалынныыга Анна Захарова, Одьулуун нэһилиэгин баһылыга Людмила Ефремова туһаннаах хайысхаларыгар иһитиннэриилэри онордулар.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Прокуратура иһитиннэрэр

СУДААРЫСТЫБАННАЙ РЕГИСТРАЦИЯТА СУОБУНАН, АДМИНИСТРАТИВНАЙ ЭППИЭТИНЭСКЭ ТАРДЫЛЫННА

Чурапчы улуунун прокуратуратынан кафе хаһайынын утары Российской Федерация административнай буруйдар тустарынан кодексын 14.1 ыстатыыатын 1 чааһынан (урбаанын судаарыстыбаннай регистрацията суох дьарыктаны) көрүллэр дьыала көбүтүлүннэ. Административнай дьыаланы көбүтөр төрөтүнэн Чурапчы улуунун прокуратурага ыппыт бэрэбиэркэтик түмүгэ буолла.

Ол курдук, бэрэбиэркэ кэмигэр булуплубутунан, Чурапчы сапизиньэтигэр турар бородуукта маһаһынын иһигэр баар кафега физическэй сирэй шаурма диин аһы атыылыыр өнөҥү онорон эби барыс киллэринэрэ булуплубут. Ол эбэтэр кини урбаанын дьарыктанара быһаарыллыбыт. Ол гынан баран, кафе хаһайына ыйыллыбыт үлэтин урбаан быһыытынан сокуон ирдэбиллэринэн регистрацияламмакка эрэ, 2019 сыл ыам ыйыттан сабалаан дьарыктаммыт.

Чурапчы өрйуонун мировой судьяатын уураабынан, кафе хаһайына ыстараабынан накаастаммыт.

Чурапчы улуунун Прокуратурага.

ОЙУУР БАҔААРЫН УТАРЫ МИНЕРАЛИЗОВАННАЙ БАЛАҔАНЫ ОНОРОГГО СӨПТӨӨХ МИЭРЭНИ ЫЛБАТАХТАР

Чурапчы улуунун прокуратурага нэһилиэк олохтоохторун уонна сирэ айылба содулуттан уонна техногеннай ыксалпаах быһыыттан-майгыттан көмүскээһин эйгэтигэр надзору олохтоохун кэмигэр быһаарбытынан, "Хайахсыт нэһилиэгэ" МТ Туора-Куөл сапизиньэтигэр тыа баһаарын утары минерализованнай балаһа ааһар сиригэр олорор дьыэ тутуллубут. Ол оннугар сана балаһа ууруллубатах.

Ону тэнэ, бэрэбиэркэ түмүгүнэн, "Чурапчы нэһилиэгэ" МТ Кыттайбан диин сиргэ тыа баһаарын утары минерализованнай балаһаны уурбатаба билиннэ.

Улуус прокуратурага булуплубут сокуону кэһилэр чаччыларынан буруйдаах сирдэргэ представление

киллэрбитин үрдүнэн, туһаннаах суһал миэрэлэр ыпыллыбатахтар.

"Хайахсыт нэһилиэгэ" уонна "Чурапчы нэһилиэгэ" МТ дьайыыларын түмүгэр олохтоох дьон олохторун уонна доруобуйаларын ыксаллаах быһыыттан-майгыттан, тыа баһаарыттан көмүскээһингэ тырааптара кэһиллибит.

Чурапчы улуунун прокуратурага сокуон кэһиллэрин туоратар сыаллаах Хайахсыт уонна Чурапчы нэһилиэктэрэ тыа баһаарын утары минерализованнай балаһа онорорго сөптөөх миэрэни ылалларын туһунан административнай ирдэбил сайабылыанналары суукка ытта Суут сайабылыанналары көрдө уонна толордо.

Чурапчы улуунун Прокуратурага.

Этo-важно

УВАЖАЕМЫЕ РУКОВОДИТЕЛИ ПРЕДПРИЯТИЙ, ОРГАНИЗАЦИЙ И ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛИ ЧУРАПЧИНСКОГО РАЙОНА!

В соответствии с Федеральным законом от 21 июля 2014 года № 219-ФЗ «О внесении изменений в федеральный закон «Об охране окружающей среды» и отдельные законодательные акты Российской Федерации» (в ред. от 03.08.2018 N 321-ФЗ).

Юридические лица и индивидуальные предприниматели, осуществляющие деятельность на объектах IV категории, подлежащие региональному государственному экологическому надзору, сдают отчетность:

1. Отчет № 2-ТП (воздух) сдается в Управление Росприроднадзора по РС (Я), не позднее 22 января года, следующего за отчетным (Приказ Росстата от 08.11.2018 № 661)*.

2. Отчет № 2-ТП (отходы) сдается в Управление Росприроднадзора по РС (Я), не позднее 1 февраля года, следующего за отчетным (Приказ Росстата от 10.08.2017 № 529).

Юридические лица и индивидуальные предприниматели, осуществляющие деятельность на объектах III категории, подлежащих региональному государственному экологическому надзору, предоставляют в Минэкологии РС (Я):

1. Программу производственного экологического контроля (далее - ПЭК).

2. Расчет нормативов допустимых выбросов / сбросов радиоактивных, высокотоксичных веществ, веществ, обладающих канцерогенными, мутагенными свойствами (вещества I, II класса опасности), при наличии таких веществ в выбросах, сбросах загрязняющих веществ**.

Сдают:

1. Отчет о результатах ПЭК в

Минэкологии РС (Я) не позднее 25 марта года, следующего за отчетным (Приказ Минприроды России от 14.08.2018 № 261).

2. Информацию о реализации плана мероприятий по охране окружающей среды.

3. Отчет № 2-ТП (воздух) сдается в Управление Росприроднадзора по РС (Я), не позднее 22 января года, следующего за отчетным (Приказ Росстата от 08.11.2018 № 661)*.

4. Отчет № 2-ТП (отходы) сдается в Управление Росприроднадзора по РС (Я), не позднее 1 февраля года, следующего за отчетным (Приказ Росстата от 10.08.2017 № 529).

5. Декларация о плате за НВОС сдается в Управление Росприроднадзора по РС (Я) не позднее 10 марта года, следующего за отчетным (Федеральный закон от 10.01.2002 № 7-ФЗ).

6. Отчет об образовании, использовании, обезвреживании, о размещении отходов (после принятия НПА устанавливающего порядок, форму и сроки).

7. Отчет о выбросах вредных загрязняющих веществ в атмосферный воздух (после принятия НПА устанавливающего порядок, форму и сроки).

ПРОГРАММА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ЭКОЛОГИЧЕСКОГО КОНТРОЛЯ

Форма и порядок Программы утверждены Приказом Минприроды России от 28.02.2018 № 74 "Об утверждении требований к содержанию программы производственного экологического контроля, порядка и сроков представления отчета об организации и о результатах осуществления

производственного экологического контроля".

Программа ПЭК является внутренним документом предприятия, разрабатывается и утверждается по каждому объекту ЮЛ или ИП, осуществляющим хозяйственную и (или) иную деятельность на объектах II и III категорий (ст. 67 Федерального закона от 10.01.2002 № 7-ФЗ).

Отчет об организации и о результатах осуществления производственного экологического контроля предоставляется ежегодно до 25 марта года после отчетного (Приказ Минприроды России от 14.08.2018 N 261 «Об утверждении формы отчета об организации и о результатах осуществления производственного экологического контроля»).

Отчет оформляется в двух экземплярах, один экземпляр которого хранится у ЮЛ или ИП, а второй экземпляр вместе с электронной версией отчета на магнитном носителе представляется непосредственно в Минэкологии РС (Я), или направляется почтовым отправлением с описью вложения и с уведомлением о вручении.

Помимо отчета об организации и о результатах осуществления ПЭК для каждого объекта НВОС II и III категорий необходимо представлять сведения о лицах, ответственных за проведение производственного контроля за охраной атмосферного воздуха, об организации экологических служб, а также результаты производственного контроля за охраной атмосферного воздуха, относящиеся ко всему предприятию.

При разработке программы ПЭК и отчета о выполнении рекомендуется выполнять ее в соответствии с заявкой о постановке на учет объекта,

оказывающего НВОС.

Ответственность за соблюдение природоохранного законодательства несет руководитель организации. За нарушение установленных требований в случае непредоставления или нарушения сроков представления отчетности, руководитель может быть привлечен к административной ответственности.

* - Сведения предоставляются юридическими лицами или индивидуальными предпринимателями, а результаты хозяйственной или иной деятельности, которых:

- объемы разрешенных выбросов загрязняющих веществ по ОНВ превышают 10 тонн в год;

- объемы разрешенных выбросов загрязняющих веществ по ОНВ составляют от 5 до 10 тонн в год включительно при наличии в составе выбросов загрязняющих атмосферу веществ 1 и (или) 2 класса опасности.

** - Разрешение на выбросы/сбросы радиоактивных веществ будет выдаваться на 7 лет Ростехнадзором в порядке, установленном Правительством РФ.

*** - Формирование отчетности средствами Личного кабинета доступно ИП и юридическим лицам => LK.FSRPN.RU

Сдача отчетности, подготовленной в стороннем экологическом программном обеспечении (включая Модуль природопользователя) доступна гражданам, ИП и юридическим лицам => LK.FSRPN.RU

Чурапчинская инспекция государственного экологического надзора Минэкологии РС(Я).

01 иһитинһэрэр

БАҢААРТАН СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУН!

Чурапчы улууһугар 2019 сыл саңатыттан бүгүнкү күнгэ диэри 18 баһаар туруута, 3 киһи уокка эчэйиитэ бэлэтиэнэ.

Баһаар тахсытыгар улахан суолтаны халлаан, айылба туруга быһаарар. Эмискэ салгын тымныһыта, ол эбэтэр күһүнү, кыһынны ыйдарга олобу күүстээхтик оттуу сүрүн биричиинэнэн буолар. Баһаар элбэх туруутун сезонугар бу көстө сылдыар. Холобур, сэрэтии үлэтин түмүгэр дьэһэлэх киһи анаардас үбэ-харчыта суобуттан, баһаартан харыстанар, дьаһанар кыаба суобуттан оттук сезонугар бэлэмэ суох хаалар. Уоту оттон баран дьаһабыдык сыһыаннаһыттан, көрүүтэ-истиитэ суох хааларыттан эмиз буолуон сөп. Баһаар тахсыбатын туһуттан олобу оттуу ирдэбилларин тутуһуохтаах, ону сөптөөхтүк дьаһаныахтаах.

Улахан тымнылар түһүөхтэрин иннинэ олобу эрдэтинэ бэрэбизэркэлээн өрөмүөннүүххэ

наада. Олобу сатаан үчүгэйдик онорор киһиэхэ онорторор ирдэнэр. Олох турбатын 3 ыйга биридэ күлүн ыраастаныллыахтаах. Аһара күүскэ олобу оттор кутталлаах, сорох дьон тургэнник отто охсоору, бензини, кыраһыыны тутталлар. Аһара сабылларын наадатыгар сөп түбэһэр маһы оттуохтааххыт. Күүскэ оттон баран хайаан да хонтуруоплуургут ирдэнэр. Олох оттуутун кыра олоорго сэлээннээмэн. Күлү дьэһэттэн тэйиччи тобуллуохтаах. Аһара күүстээх тыаллаах күн баанньыгы, гараһы оттуман.

Өскөтүн баһаар буолар түгэнигэр баһаарынай чааска зрийэр нүөмэрдэри умнуман. 01, суотабай төлөпүүн нүөмэрдэрэ - 101, 112.

Баһаартан сэрэхтээх буолун!

Марианна ЗАХАРОВА,
Чурапчытаабы 38 нүөмэрдээх
уоттан быһыһыр этэрээт
инструктора.

ГИБДД извещает

НЕЗАКОННАЯ ПЕРЕВОЗКА ПАССАЖИРОВ И БАГАЖА

В целях предупреждения дорожно-транспортных происшествий с участием граждан, осуществляющими предпринимательскую деятельность по перевозке пассажиров автомобильным транспортом, а также с участием нелегальных перевозчиков с 27 по 02 сентября проводится профилактическая операция ТАКСИ.

Незаконная перевозка людей водителями, незарегистрированными в качестве такси зачастую опасна для здоровья, а порой угрожают жизни пассажиров, является серьезным правонарушением и в иных случаях преступлением. Такими водителями не выполняются элементарные требования как к водителям легальных такси, такие как предрейсовый медосмотр, проверка технического состояния транспортного средства, обязательства перевозчика за здоровье и жизнь пассажиров.

ОГИБДД на постоянной основе проводятся различные мероприятия по предупреждению, пресечению нарушений правил перевозки людей. Так за 2019 год на территории Чурапчинского района выявлено и привлечено к ответственности 12 лиц, незаконно осуществляющих районные и междугородние перевозки пассажиров и багажа. За данное нарушение предусматривается административная ответственность по ст. 14.1 КоАП РФ и влечет наложение административного штрафа:

1. Осуществление предпринимательской деятельности без государственной регистрации в качестве индивидуального предпринимателя или без

государственной регистрации в качестве юридического лица - в размере от 500 до 2000 рублей;

2. Осуществление предпринимательской деятельности без специального разрешения (лицензии), если такое разрешение (такая лицензия) обязательно (обязательна) - в размере от 2000 до 2500 рублей.

На должностных лиц - от 4000 до 5000 рублей;

На юридических лиц - от 40000 до 50000 рублей.

телефон в дежурной части отдела МВД России по Чурапчинскому району: «02» (с сотового 102). В (411) 51-41-552. ОГИБДД ОМВД России по Чурапчинскому району тел. 8(411) 51-41-676.

ОГИБДД ОМВД
России по Чурапчинскому району

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Баар-суох кунду аҕабытын, үлэ бэтэрээнин, үөрэхтээһин туйгуун **Егор Касьянович ФЕДОСЕЕВЫ** 65 савскаын туолбут үөрүүлээх кунтунэн истинник эбэрдалиибит!
Баҕарабыт кытаанах дарубуданы, ситиһиһэр!

Эбэрдэни кытта кэргэнин, оболорун, сизнэрин.

БИЛГЭРИИЛЭР, ОБЪЯВЛЕНИЯ

Александр Александрович Седалищев аатыгар 2018 сыллаахха Одьулууннааҕы Аграрнай техникуму бүтэрбитин туһунуур диплом сүппүтүнэн, дыһа суобунан аабыллар.

Болеу 1000 меховых изделий на одной выставке!

ШУБЫ, ДУБЛЕНКИ, ПУХОВИКИ, КУРТКИ, МЕХОВЫЕ ЖИЛЕТЫ, ПАРКИ, ГОЛОВНЫЕ УБОРЫ

9 ВПЕРВЫЕ!
сентября
ДНТ «Сайдыс»

ул. Карла Маркса, 23 (Пн), с 10 до 19

ШУБУ КУПИТЬ УСПЕЙ - ВЫИГРАЙ МИЛЛИОН РУБЛЕЙ!

ЧЕСТНАЯ РАССРОЧКА **0-0-36** ДОСТУПНЫЙ КРЕДИТ *

38-68 РАЗМЕРЫ

ГАРАНТИЯ КАЧЕСТВА

ХОТИТЕ ЕЩЕ ВЫГОДНЕЕ КУПИТЬ ШУБУ? НАПИШИТЕ ПРОМОКОД «ХОНУ ШУБУ 126» В МЕССЕНДЖЕРЕ НА ТЕЛЕФОН 8 922 959 46 06

Кэриэстэбил

СЫРДЫК ААТЫН УМУНОХПУТ СУОБА...

Аҕа дойдуну Улуу сэриитин кыттыылааҕа, "Албан Аат" 3-с истиэлэннээх, Аҕа Дойду сэриитин 1-кы истиэлэннээх Уордыаннарын Кавалера Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала, Чурапчы улуутун, Чурапчы, Болугур нэһиликтэрин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин П.А.Ойуунускай аатынан Судаарыстыбаннай Бирисимийэ Лауреата, "Гражданской Килбиэн" бэллэ хаһаайына, "Хотулу Сулус" уордыан кавалера **ПАВЛОВ Иван Михайлович** 1921 сыл тохсунньу 31 күнүгэр Чурапчы сройуонугар Болугур нэһилиэгэр Мария Федоровна, Михаил Григорьевич Павловтар дьиз кэргэттэригэр төрөөбүтэ. 1-кы кылааска 9 саастааҕар Сулбаччы оскуолатыгар үөрэнэ кирибитэ. Икки сыл үөрэнэн баран, Мындаҕайыга оскуола аһыллан, онно көспүтэ, Амма 7 кылаастаах оскуоланы бүтэрбитэ.

босхолуу, 1-кы, 3-с прибалтийской фронна сылдыбыта. 1945 сыллаахха Кенигсберг куораты босхолосһунга сэриилэнэр, ыам ыйыгар Берлингэ айаннаан истэхтэринэ, Кыайыы буолар. Иван Михайлович 1946 сыллаахха бэс ыйыгар 2 төгүл 8 буулдһанан бааһыран, "Албан-Аат" 3-с истиэлэннээх уордыаннаах, "Бойобуой үтүөлэрин иһин" мэтээллэрдээх дойдутугар эргиллибитэ. 1946 сыллаахха Чурапчы оскуолатыгар физругунан үлэлээн барбыта. ЧПУ-га бүтэһик кууруһун, үөрэһин салҕаабыта. 1951-1955 сыллардаахха Тулагы-Килгэм 7 кылаастаах оскуолатыгар физкультура уруогун үөрөппитэ. 1960 сылтан Чурапчыга төттөрү кэлбитэ, интэринээт-оскуолаҕа завууһунан аналмыта. Онтон интэринээккэ басытааталынан аначар. Маны тэнэ оскуолаҕа байыаннай үөрэби үөрэтэр, Пенсияҕа тахсан да баран учууталынан, басытааталынан үлэлээбитэ. 1994-1999 сылларга Дьокуускайга көһөн кирибитэ уонна «Память» мемориал кинигэ 4-с, 5-с, 6-с кинигэлэр тахсыыларыгар эрдэктэрдээбитэ. 1998 сылга дойдутугар эргиллэр, устуоруйа уруогун үөрэттэрэллэр. Оччон учууталынан 46 сыл, "Память" кинигэ 4 сыл, барыта 50 сыл үлэтир. Иван Михайлович олорун суолун, эйгэтин булунарыгар Чурапчытааҕы интэринээт-оскуола оруола улахан. Кини

Бу кэмгэ Анастасия Михайловнаны көрсөн ыал буолбута. Кинилэр 4 оболомуттара Улахан уол Иван—4 оболоох, Михаил—3 оболоох, Люция—3 оболоох, Наталья—3 оболоох. Иван Михайлович аатын билигин оболоро, сизнэрэ салгыыллар. Саамай саха норуотугар киллэрбит кылаата—сэриигэ барбыт дьоммутун үөрэтии, ырытыы, чуолкайдааһын, кинилэр ааттарын үйэтити буолар. Дьокуускай куорат архыбынан, Сэбиэскэй Сойуус Сэбиллэннээх куустарин Киин архыбыгар—Подольскайынан сылдьан сыралаһан, Чурапчы сэрииттэрин, сураҕа суох сүппүттэри үөрөппитэ, чинчийбитэ. Чурапчы пааматынньыктарын—Улуу Кыайыы 60 сылынан «Кыайыы сөөкөр», Г.Д. Протодьконов аатынан Мемориал, Кыайыы 65 сылынан «Мин мантан сэриигэ барбытым» пааматынньык тутуллалларыгар улахан оруоллаах. Сэрииттэргэ анаан элбэх кинигэни суруйан хаалларда. Бу—ымчаты иитиигэ, сиргэ-майыга, патриотической тыһыҥа туһуламмыт үлэлэр. Маны дьон барыта сыаналыахтаах, өйдүөхтээх! Иван Михайлович Чурапчы улуутун 100 чулуу дьонугар кирибит Улуу киһибит буолар! Үгүс келүөнэ убаастабылын, махталын ыла туруо, үтүө-мааны Ытык киһибит!

Бу сүтүктээх кэммитигэр кеме-өйөбүл буолбут бар дьоммутугар барыгытыгар махталбытын тиэрдэбит. Улуус дьаһалтатыгар, хамыйһыаҕа—А.А. Ноговицынҥа, А.А. Захароваҕа, Я.П. Оконешниковка, М.Н. Матвееваҕа, ИлТүмөн дьокутааттарыгар, Улуустааҕы Киин бальһыаҕа—А.И. Коржинҥа, олохтоох бальһыабыт үлэһиттэригар, П.П. Романовка интэринээт-оскуола, Мурун Тыымпыга оскуолаларыгар—Н.Н. Гуляеваҕа, М.В. Дьячковаҕа, Таатта-Чурапчы военкоматыгар—Н.М. Андрееваҕа, үөрэлгит оболоругар Тулагы Килгэм, интэринээт-оскуола үөрэнээчилэригар, Амма орто оскуоланын кэлэктиибигэр—В.И. Пермяковаҕа, "Ымыы" упууһун сэбиэдиэссэйигэр А.И. Прокопьевка, Болугур нэһилиэгин дьаһалтатыгар, кырдыҕастар Сэбиэттэригар, Кытаанахтааҕы аймахтарбытыгар, дьоммутугар, ыалларбытыгар: Н.Е.Е.Е. Аммосовтарга, М.Н. Сергееваҕа, М.И. Старостинаҕа, М.М. Саввинаҕа, Е.М., А.В. Федоровтарга, Бэһим ыалларыгар, интэринээт-оскуола олохтоохторугар О.М. Кузьминаҕа, Д.С. Яковлеваҕа, А.П. Дьяконоваҕа, Барыгытыгар барыа махтал!

Кыһына Наталья Ивановна, күтүөтэ Дмитрий Михайлович, сизнэрэ, хос сизнэрэ.

АХТАБЫТ, САНЫЫБЫТ, СУОХТУУБУТ...

Кунду киһибит, быраалпыт, Одьулуун нэһилиэгин олохтооҕо **Сидоров Николай Николаевич** бу дьыл балаҕан ыйын 7 күнүгэр киһи илиитигэн соһумардык олохтон туораабыта биер сыла туолар. Быраалпыт Куока 1976 сыллаахха от ыйын 30 күнүгэр Чурапчы нэһилиэгэр Сидоровтарга иккис обочон төрөөбүтэ. Быраалпыт кыратыттан көрсүө-сэмэй, кэпэ, элэккэй майгылааҕа, куруук үөрөхтө сылдыара. 1979 сыллаахха, Кока 3 сааһыгар аҕабыт эмискэ ыалдьан өлөр. Оччон кыра эрдэбиттэн тулаайах үөскээн, дыно кытта уолсай тылы түргэнник булара. Элбэх кэлсэннээҕэ, хаһан да дыно кытта иирсэ, кыһырыса сылдыыбат этэ. 1980с ийэбитин үлэтинэн Мырылаба көһөрөллөр. Онно иккис аҕабытын көрсөн, икки этүттэн оболоох дьон холбоһон ыал буолаллар. Быраатым барахсан аҕаламмытыттан олус үөрбүтэ. Кырачаан киһи үлэ үөрүйэхтэригэр үөрэммитэ. Ол дьыл уһаабетара, 1982с, аҕабыт эмискэ эмискэ ыалдьан өлбүтэ. Ол да буоллар, эдэйдэрбит убайдарбыт тусоа көрбөккө куруутун кинини бэйэлэригэр сыһыран тэнэ илдэ

сылдыаллара, мааныһыллара. Быраалпыт Куока кыра эрдэбиттэн санарара мөлүөх буолан, бастагы кылааска Дьокуускайдааҕы анал оскуолаҕа үөрэнэ кирибитэ. Кэлин улаатан баран, 10-с кылаас бастагы чэллэрин кэнниттэн Одьулууннааҕы 13 №-дээх ОПТУ-га тракторист-машинист идэттигэр үөрэнэ кирибитэ. 1994с, армияҕа ынырыллар. Ийэ дойдутугар Ытык изин төлөөн, 1996 с. кэлэн баран, ийэтин төрдүнэн аймахтарыгар, Төлөй Дирингар тийээн сайынын оттоһон, дуоһуа сынныанан кэлбитэ. Ол дьыл "Комплекс" бааһынай хаһаайыстыбаҕа үлэли кирибитэ. Төһө да аҕаардас ийэҕэ итиллибитин иһин бэйэтин иннин көрүнөр, кыайыас-хотугас үлэһит барда этэ. Үлэни өрө туһутт киһи кини буолара. 2000 сылга быраалпыт Наталья Дмитриевна Никифорованы кытта ыал буолан уоллаах кыыс оболомуттара Уолларын Марат дьиз ааттаабыта. "Уолбар Одьулуунга суох ааты биэрдим."— дьиз күлү-ооньуу кэспирэ. Оттон кыһынын, эдэйдийн ааттаттын дьиз. Санаайа дьиз ааттаабыттара, Оболор аҕапарын олус таптыылара Кэлин

туһунан да сырыттар, оболоругар куруук көмөлөһөрө. Төрөттүт аҕабыт тулуу үлэһитэ этэ. Кини үгүс чааһынай, уолсай дьыллэри тутустута. Төлөйтөн төрүттээх аҕаҕабыт Семен Максимов кыракый Куока мэнимти сылдыарын тутан ылан, тутан-хаһан көрөн баран: "Бу уол аҕатын батан, мас эбит."— дьизбитин убайдара өйдөөн хаалбыттар. Дьэ, кырдык, быраалпыт аҕатын удьуордаан, маһы хаамтарбат дэгиттэр уус дьизэллэтинэ сыһыспалпыт. Ынырыыга сылдыар туттааччы этэ. Кини аймахтарыгар, добоотторугар гараас, дьиз, тэрээһэ тутуутугар, дьиз ис-таас обшывкатыгар көмөлөһүтүн ааҕан сиплэкиин. Хаһан да акавстеммат буолара, барыларыгар көмөлөһө сатыыра. Аны кини онорбута барыта уурбут-туһутт курдук буолара. Ылсыбытын олус күчүлээхтик, хааһыстыбалаахтык, ис сүрээттэн кыһанан туран онороро. Быраалпыт барахсан төһө да кылгас олору олордор, биһизкэ аймахтарыгар сыдык эрө өйдөбүлү хаалларда. Киһи быһыһынан наһаа элэккэй, үөрүннэҥ майгылааҕа, үлэнэн эрө улутуһан олордо. Кунду киһибит, таптаһаах быраалпыт Куока сырдык мессуэна, үтүө санаата,

эйбэс майгыта өйбүтүгэр-сүрэхлэтигэр мэлдьи тыһынаах буолуоҕа. Киһини куруутун ахтабыт, саныыбыт, суохтуубут. Быраалпытын тиһэх суолугар атаарар ыарахан күнэрбитигэр көмөлөспүт, өйөбүт чугас дьоммутугар, аймахтарбытыгар—Дьокуускайга олорор эдэйдийбитигэр У.А. Герасимоваҕа, Чурапчыттан эдэйдийдэрбитигэр А.М. Неустроеваҕа, А.С. Поповаҕа, В.С. Максимоваҕа, М.С. Артемьеваҕа, Л.М. Парфеноваҕа, күтүөттэрибитигэр К.К. Полова, К.Н. Парфенова, убайытыгар С.С. Максимова, санаспытыгар П.Д. Максимова, убайытыгар Е.М. Сергеева, санаспытыгар Н.Е. Сергееваҕа, Мырылтан убайытыгар И.М. Сергеева, санаспытыгар Л.И. Сергееваҕа, Чурапчыттан балтыбытыгар С.Р. Филипповаҕа, оҕо сааһын биригэ атаарбыт, ОПТУ-га биригэ үөрэммит, ыччаттаабыт добоотторугар истинник махтанабыт. Эһизэк чэһизэн дарубуданы, этэнэ буолууну баҕарабыт. Болтоноттон эдэйдийэ Александра, күтүөтэ Тимофей Новгородовтар.

Кылааһынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА.
Эксплуатир сэкирэтээр, сурух сэдэла - А. Н. ЗАХАРОВА.
Караһадыһаннар - М.В. ПЕТРОВА.
Таҕааны - М.В. ПЕТРОВА.
Бачааттэһини - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуутун "Сана олох" редакция-най-издательскай холбоһук автономнай учреждение, Россияскай Федерация Россиянадар СР улараллэһыгар 2012 с. күнүн тутар 15 күнүгэр регистралаһыллыт нуомура - ПИ №ТУ14-0238.

Редакция, издатель аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл, Карл Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор - 41-332, отделеһар - 41-265, 41-358. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, instagram: @sanaoloh

Бачааҕы санаа: № 66 (11623)
Кээмий: 1,5 бач. лист
Ахсаана 1050. Хаһыат сыаната: 15